

Zadanie 11

Jakub Kędra

Gr. 4

Spis treści

Informacje techniczne	2
Zadanie	2
Krok 1. Wzór rekurencyjny	2
Opracowanie	2
Wykresy:	4
Krok 2. Szereg Taylora	6
Opracowanie	6
Krok 3: Obliczenie kolejnych wyrazów ciągu za pomocą odwróconego wzoru	9
Opracowanie	9
Wykresy	10
Komentarze i wnioski	12

Spis tabel

Tabela 1. Informacje techniczne	2
Tabela 2. Kolejne wyrazy ciągu obliczone za pomocą wzoru rekurencyjnego dla 3 różnych typów danych	3
Tabela 3. Kolejne wyrazy ciągu obliczone za pomocą odwróconego wzoru rekurencyjnego dla 3 różnych typów	9
Tabela 4. Zestawienie otrzymanych wartości obu wzorów rekurencyjnych dla long double	12

Spis wykresów

Wykres 1. Wzór rekurencyjny - float	4
Wykres 2. Wzór rekurencyjny - double	4
Wykres 3. Wzór rekurencyjny - long double	5
Wykres 4. Wzór rekurencyjny - porównanie wszystkich typów	5
Wykres 5. Odwrócony wzór rekurencyjny - float	10
Wykres 6. Odwrócony wzór rekurencyjny - double	10
Wykres 7. Odwrócony wzór rekurencyjny - long double	11
Wykres 8. Odwrócony wzór rekurencyjny - zestawienie wszystkich typów	11
Wykres 9. Porównanie wykresów obu wzorów rekurencyjnych	13

Informacje techniczne

Poniższa tabela zawiera informacje sprzętowe

System operacyjny	Windows 10 Home (64bit, kompilacja 19045)
Procesor	i7 9750h
Język programowania	C++
Kompilator	MinGW (g++) 9.2.0

Tabela 1. Informacje techniczne

Zadanie

Niech

$$x_n = \int_0^1 \frac{t^n}{t+5} dt$$

Całka powyższa może być obliczona za pomocą wzoru rekurencyjnego:

$$x_n = \frac{1}{n} - 5x_{n-1}$$

przy czym:

$$x_0 = \ln 6 - \ln 5 = \ln 1.2$$

Krok 1. Wzór rekurencyjny

Opracowanie

Stosując wzór rekurencyjny obliczamy $x_0, x_1, \dots, x_{20}$. W poniższej tabeli znajdują się wyniki obliczeń dla 3 różnych typów zmiennych:

n	float	double	long double
0	1,82322E-01	1,82322E-01	1,82322E-01
1	8,83922E-02	8,83922E-02	8,83922E-02
2	5,80391E-02	5,80389E-02	5,80389E-02
3	4,31379E-02	4,31387E-02	4,31387E-02
4	3,43104E-02	3,43063E-02	3,43063E-02
5	2,84481E-02	2,84684E-02	2,84684E-02
6	2,44263E-02	2,43249E-02	2,43249E-02
7	2,07257E-02	2,12326E-02	2,12326E-02
8	2,13717E-02	1,88369E-02	1,88369E-02
9	4,25280E-03	1,69265E-02	1,69265E-02
10	7,87360E-02	1,53676E-02	1,53676E-02
11	-3,02771E-01	1,40713E-02	1,40713E-02
12	1,59719E+00	1,29766E-02	1,29766E-02
13	-7,90902E+00	1,20399E-02	1,20399E-02
14	3,96165E+01	1,12290E-02	1,12290E-02
15	-1,98016E+02	1,05218E-02	1,05218E-02
16	9,90142E+02	9,89117E-03	9,89115E-03
17	-4,95065E+03	9,36767E-03	9,36778E-03
18	2,47533E+04	8,71720E-03	8,71665E-03
19	-1,23767E+05	9,04559E-03	9,04834E-03
20	6,18833E+05	4,77203E-03	4,75829E-03

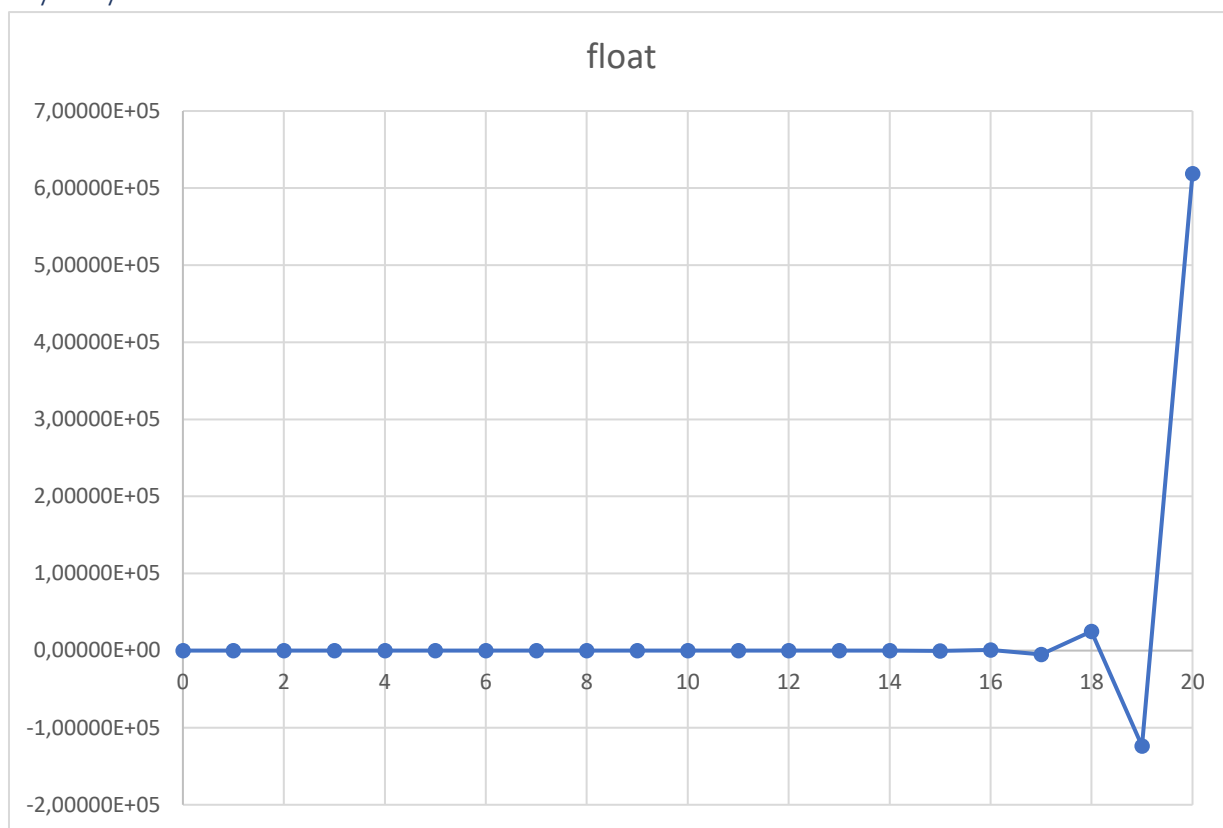
Tabela 2. Kolejne wyrazy ciągu obliczone za pomocą wzoru rekurencyjnego dla 3 różnych typów danych

Możemy zauważyć, że w powyższej tabeli dla typu float, począwszy od x_{11} co drugi wynik jest ujemny. Dodatkowo można zauważyć, że od x_{10} rzędy wielkości otrzymanych wyników w przypadku typu float zaczęły znacząco odbiegać od rzędów wielkości wyników dwóch pozostałych typów.

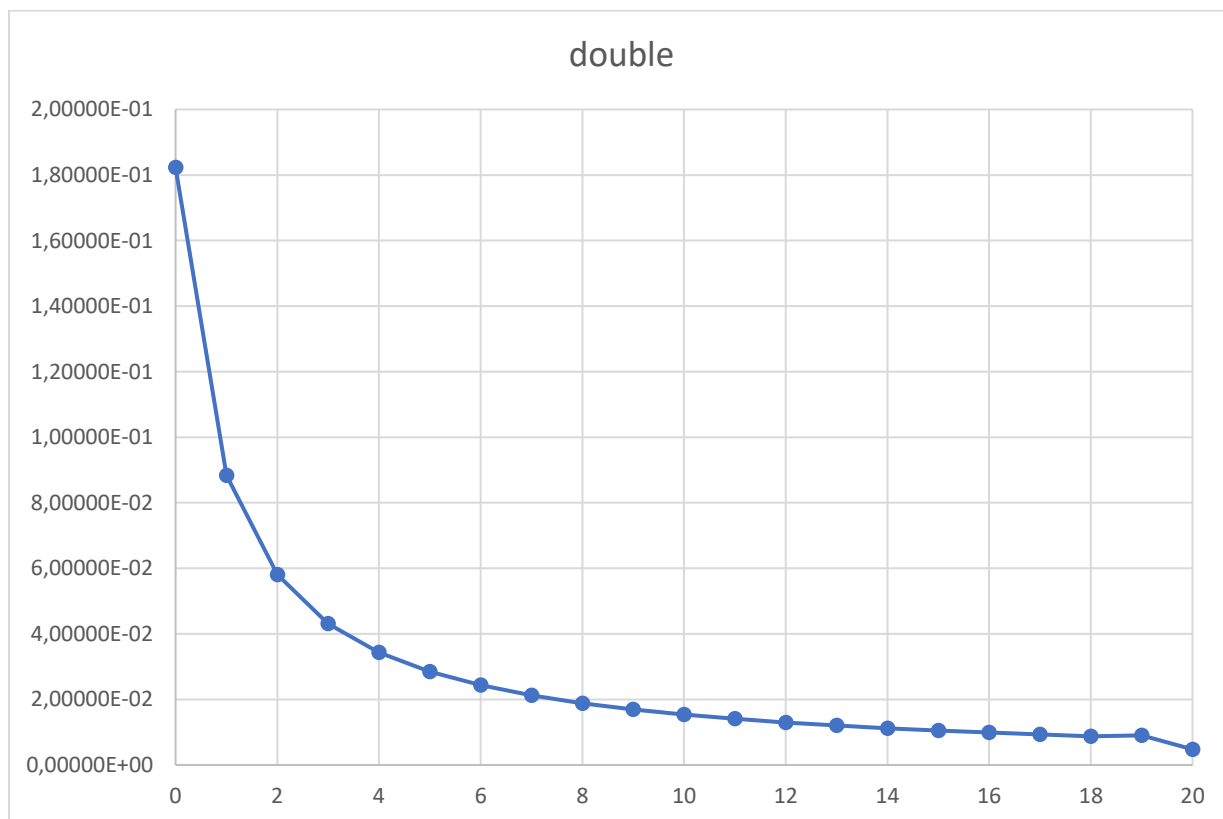
Typ float jest typem małej precyzji (w g++ jest on zapisany tylko na 4 bajtach). Ze względu na to, że różnica pomiędzy tymi wyrazami stawała się coraz mniejsza, typ float nie posiadał wystarczająco długiej mantysy, żeby pomieścić cały ułamek, a co za tym idzie, posiada on najmniejszą precyzję.

Odpowiadając na pytanie zawarte w poleceniu – nie, nie powinno być żadnych wartości ujemnych.

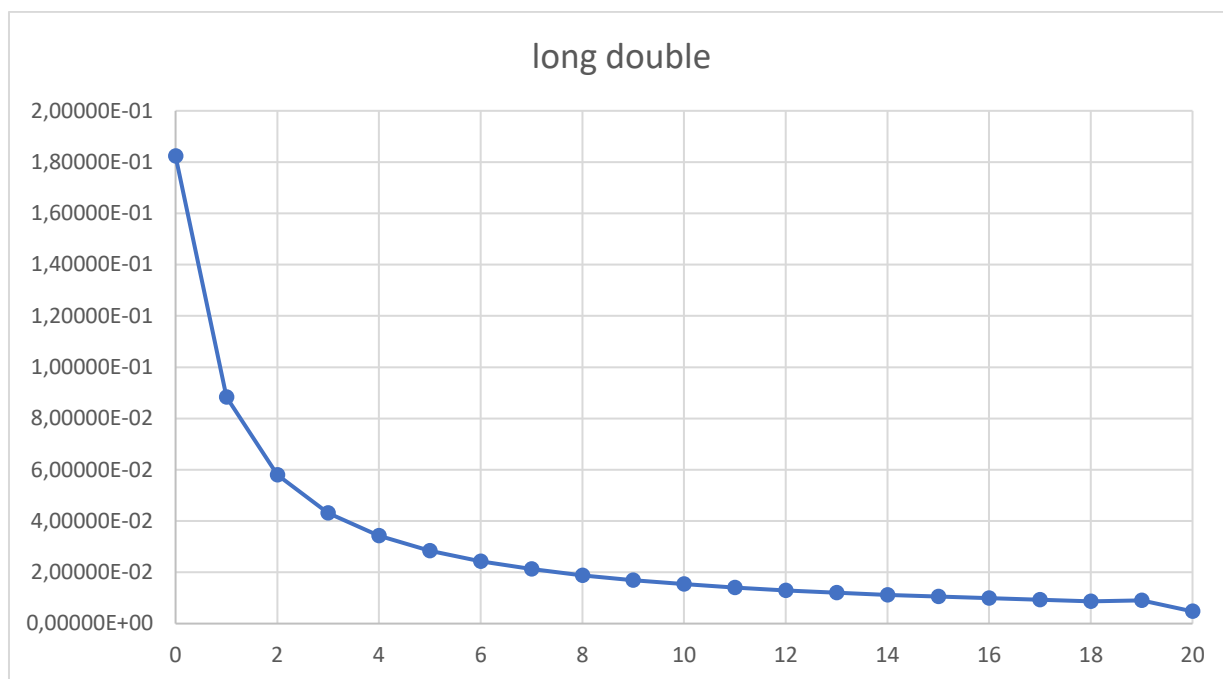
Wykresy:

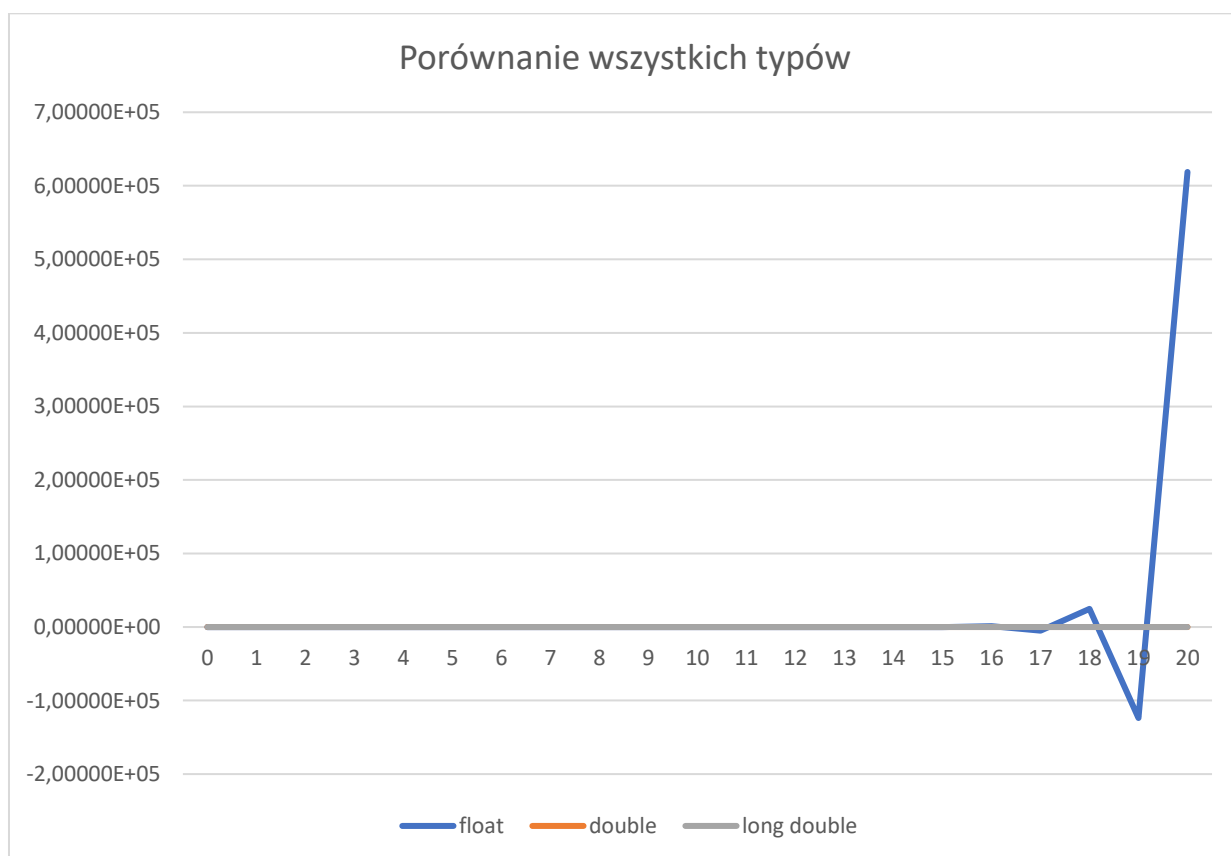
Wykres 1. Wzór rekurencyjny - float

Wykres 2. Wzór rekurencyjny - double

Wykres 3. Wzór rekurencyjny - long double

Wykres 4. Wzór rekurencyjny - porównanie wszystkich typów

Krok 2. Szereg Taylora

Opracowanie

Korzystając z szeregu Taylora zadanego wzorem:

$$f(x) = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{(x-a)^k}{k!} f^{(k)}(a)$$

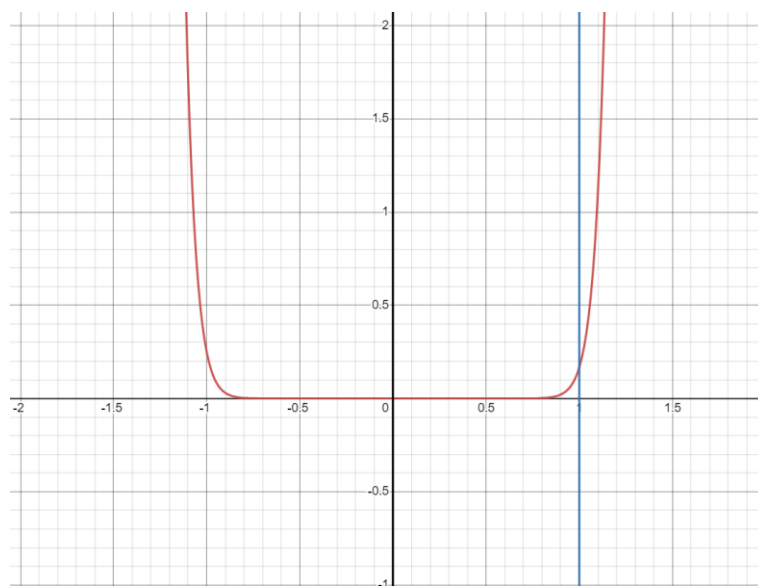
Dla otoczenia (a,b) . W naszym przypadku otoczeniem tym jest przedział $(0,1)$, tak więc szereg naszej funkcji podcałkowej przyjmuje taki wzór:

$$f(x) = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{x^k}{k!} f^{(k)}(0)$$

Musimy obliczyć za pomocą tego wzoru x_{20} . Tak więc nasza funkcja podcałkowa wygląda następująco:

$$f(x) = \frac{x^{20}}{x+5}$$

A tak wygląda jej wykres

Ze względu na to, że 19 początkowych pochodnych $f(x)$ zawiera w sobie x , który dla $f(0)$ zeruje nam całe wyrażenie, konstruowanie szeregu zaczniemy od $k = 20$

Dopiero od $k = 20$ otrzymujemy pierwszy wyraz wolny, poniżej dla przykładu dla 20-krotnej pochodnej:

$$\begin{aligned} \frac{d^{20}}{dx^{20}} \left(\frac{x^{20}}{x+5} \right) &= \frac{2\,432\,902\,008\,176\,640\,000\,x^{20}}{(x+5)^{21}} - \\ &\frac{48\,658\,040\,163\,532\,800\,000\,x^{19}}{(x+5)^{20}} + \frac{462\,251\,381\,553\,561\,600\,000\,x^{18}}{(x+5)^{19}} - \\ &\frac{2\,773\,508\,289\,321\,369\,600\,000\,x^{17}}{(x+5)^{18}} + \frac{11\,787\,410\,229\,615\,820\,800\,000\,x^{16}}{(x+5)^{17}} - \\ &\frac{37\,719\,712\,734\,770\,626\,560\,000\,x^{15}}{(x+5)^{16}} + \frac{94\,299\,281\,836\,926\,566\,400\,000\,x^{14}}{(x+5)^{15}} - \\ &\frac{188\,598\,563\,673\,853\,132\,800\,000\,x^{13}}{(x+5)^{14}} + \frac{306\,472\,665\,970\,011\,340\,800\,000\,x^{12}}{(x+5)^{13}} - \\ &\frac{408\,630\,221\,293\,348\,454\,400\,000\,x^{11}}{(x+5)^{12}} + \frac{449\,493\,243\,422\,683\,299\,840\,000\,x^{10}}{(x+5)^{11}} - \\ &\frac{408\,630\,221\,293\,348\,454\,400\,000\,x^9}{(x+5)^{10}} + \frac{306\,472\,665\,970\,011\,340\,800\,000\,x^8}{(x+5)^9} - \\ &\frac{188\,598\,563\,673\,853\,132\,800\,000\,x^7}{(x+5)^8} + \frac{94\,299\,281\,836\,926\,566\,400\,000\,x^6}{(x+5)^7} - \\ &\frac{37\,719\,712\,734\,770\,626\,560\,000\,x^5}{(x+5)^6} + \frac{11\,787\,410\,229\,615\,820\,800\,000\,x^4}{(x+5)^5} - \\ &\frac{2\,773\,508\,289\,321\,369\,600\,000\,x^3}{(x+5)^4} + \frac{462\,251\,381\,553\,561\,600\,000\,x^2}{(x+5)^3} - \\ &\frac{48\,658\,040\,163\,532\,800\,000\,x}{(x+5)^2} + \frac{2\,432\,902\,008\,176\,640\,000}{x+5} \end{aligned}$$

Po usunięciu zbędnych zerowych wyrazów, nasza funkcja dla $n \geq 20$ wygląda następująco

$$f^{(n)}(x) = (-1)^n \frac{n!}{(x+5)^{(n-19)}} + g(x)$$

Gdzie: $g(x)$ – stanowi początkowy szereg zerujących się wyrazów w $x = 0$

Podstawiając $x = 0$ otrzymujemy:

$$f^{(n)}(0) = (-1)^n \frac{n!}{5^{(n-19)}}$$

Stąd:

$$\begin{aligned} f(x) &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!} f^{(n)}(0) = \\ &= \sum_{n=20}^{\infty} \frac{x^n}{n!} f^{(n)}(0) = \\ &= \sum_{n=20}^{\infty} \frac{x^n}{n!} \frac{n!}{5^{(n-19)}} (-1)^n = \\ &= \sum_{n=20}^{\infty} \frac{x^n}{5^{(n-19)}} (-1)^n = \end{aligned}$$

$$= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^{(n+20)}}{5^{(n+1)}} (-1)^n$$

Stąd nasza funkcja podcałkowa przyjmuje wzór

$$\begin{aligned} F(X) &= \int f(x) dx = \int \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{(n+20)}}{5^{(n+1)}} dx = \\ &= \sum_{n=0}^{\infty} \int (-1)^n \frac{x^{(n+20)}}{5^{(n+1)}} dx = \\ &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n+21} \frac{x^{(n+21)}}{5^{(n+1)}} dx \end{aligned}$$

x_n jest określony za pomocą całki oznaczonej, stąd:

$$x_n = \int_0^1 f(x) dx = F(1) - F(0)$$

Ponieważ

$$F(0) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n+21} \frac{0^{(n+21)}}{5^{(n+1)}} = 0$$

x_{20} przyjmuje wartość:

$$\begin{aligned} x_{20} = F(1) &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n+21} \frac{1^{(n+21)}}{5^{(n+1)}} = \\ &= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n}{n+21} \frac{1}{5^{(n+1)}} \end{aligned}$$

Czyli ostatecznie:

$$x_{20} = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n+1}}{5^n (n+20)}$$

Krok 3: Obliczenie kolejnych wyrazów ciągu za pomocą odwróconego wzoru

Opracowanie

Następnie odwróćmy rekurencyjny wzór:

$$x_{n-1} = \frac{1}{n} - \frac{x_n}{5} \Leftrightarrow x_n = \frac{1}{n+1} - \frac{x_{n+1}}{5}$$

I obliczmy kolejne wyrazy ciągu od x_0 do x_{20}

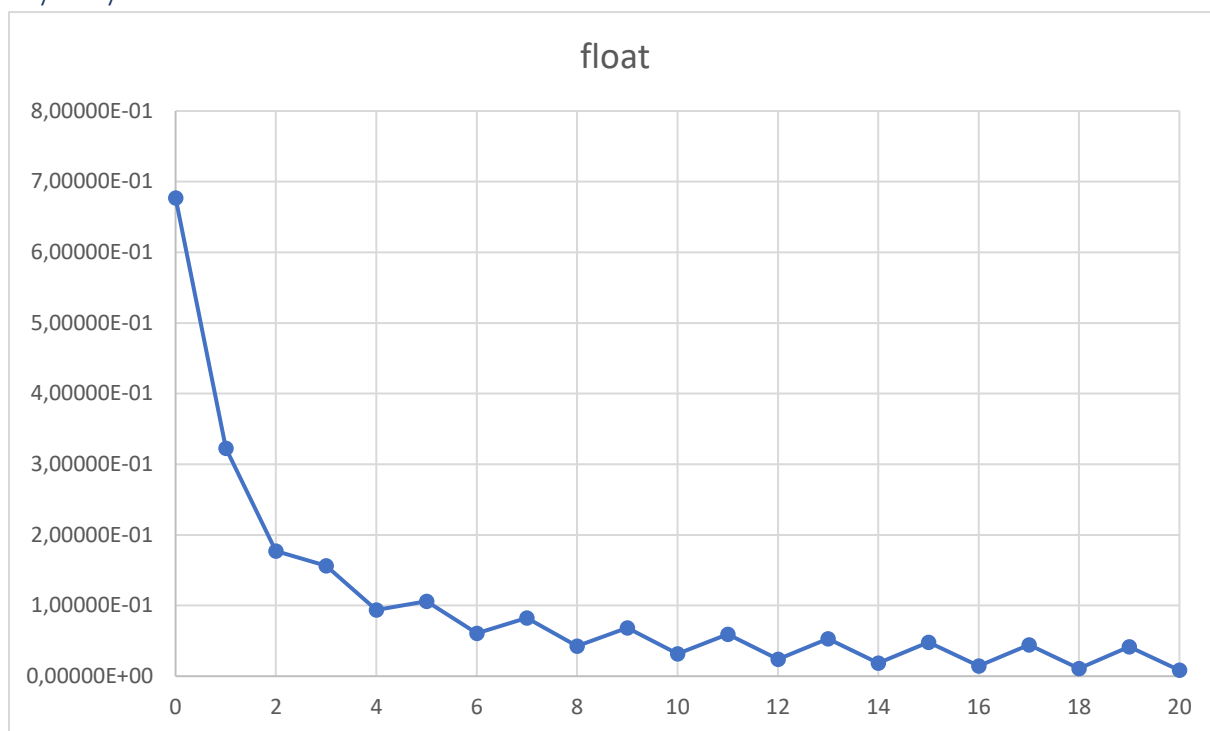
n	float	double	long double
0	6,77172E-01	6,77172E-01	6,77172E-01
1	3,22828E-01	3,22828E-01	3,22828E-01
2	1,77172E-01	1,77172E-01	1,77172E-01
3	1,56161E-01	1,56161E-01	1,56161E-01
4	9,38386E-02	9,38386E-02	9,38386E-02
5	1,06161E-01	1,06161E-01	1,06161E-01
6	6,05052E-02	6,05052E-02	6,05052E-02
7	8,23519E-02	8,23519E-02	8,23519E-02
8	4,26481E-02	4,26481E-02	4,26481E-02
9	6,84630E-02	6,84630E-02	6,84630E-02
10	3,15370E-02	3,15370E-02	3,15370E-02
11	5,93721E-02	5,93721E-02	5,93721E-02
12	2,39612E-02	2,39612E-02	2,39612E-02
13	5,29619E-02	5,29619E-02	5,29619E-02
14	1,84667E-02	1,84667E-02	1,84667E-02
15	4,82000E-02	4,82000E-02	4,82000E-02
16	1,43000E-02	1,43000E-02	1,43000E-02
17	4,45235E-02	4,45235E-02	4,45235E-02
18	1,10321E-02	1,10321E-02	1,10321E-02
19	4,15995E-02	4,15995E-02	4,15995E-02
20	8,40050E-03	8,40050E-03	8,40050E-03

Tabela 3. Kolejne wyrazy ciągu obliczone za pomocą odwróconego wzoru rekurencyjnego dla 3 różnych typów

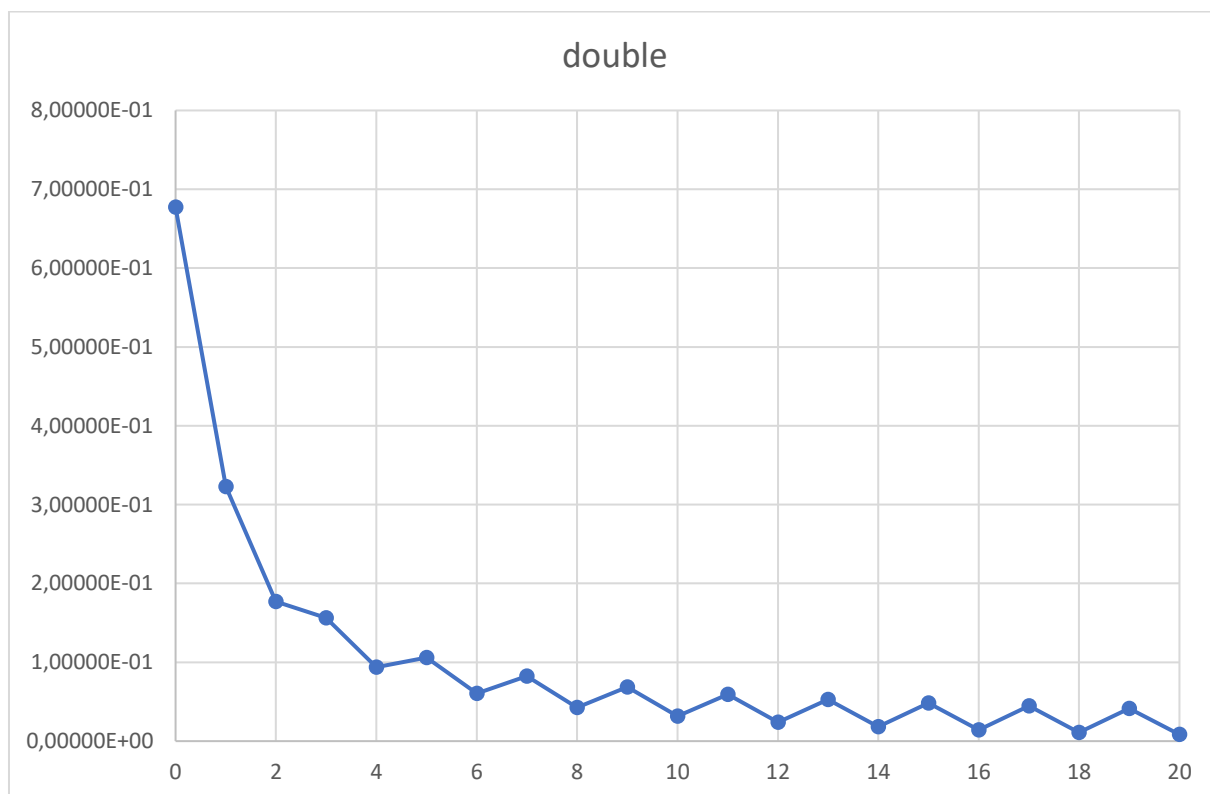
Możemy zauważyć, że tym razem nasza tabela nieco się różni od poprzedniej tabeli. Nie posiada już żadnych wartości ujemnych oraz początkowe wyrazy x_0 się różnią.

Wartość x_0 z wykorzystaniem pierwszego wzoru wyniosła 0,182322, natomiast wartość z wykorzystaniem odwróconego wzoru rekurencyjnego wyniosła 0,677172. Obie wartości różnią się niemal trzykrotnie, lecz pomiędzy nimi został zachowany odpowiedni rząd wielkości.

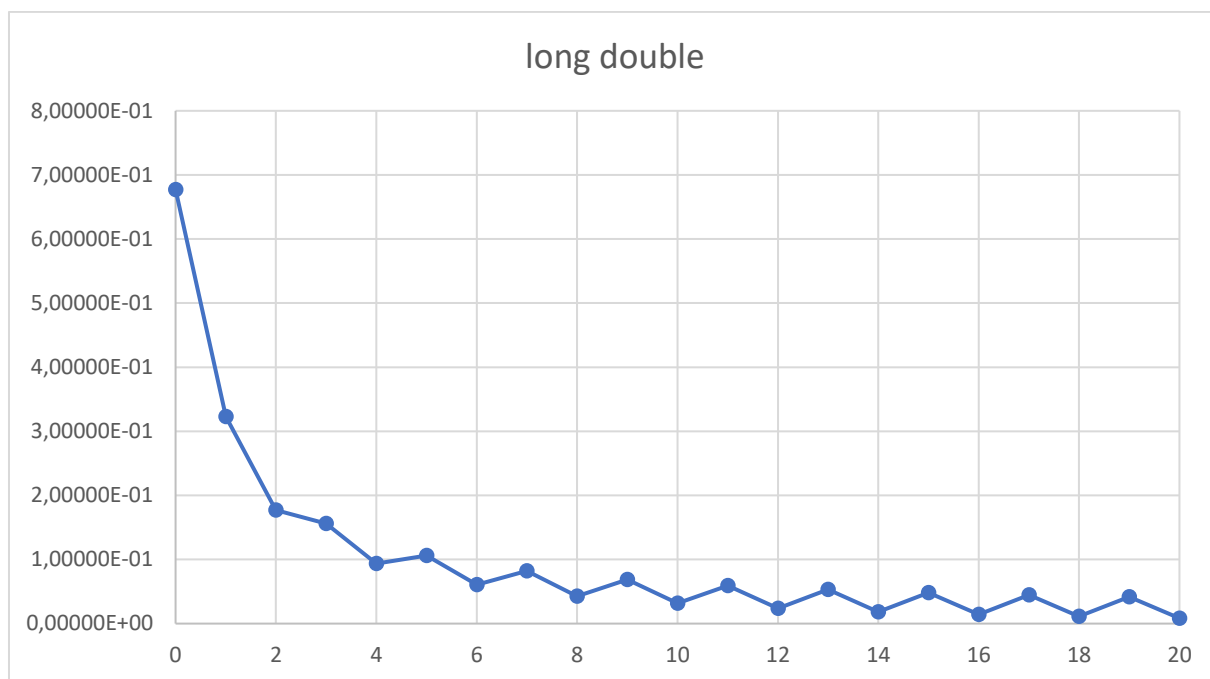
Wykresy

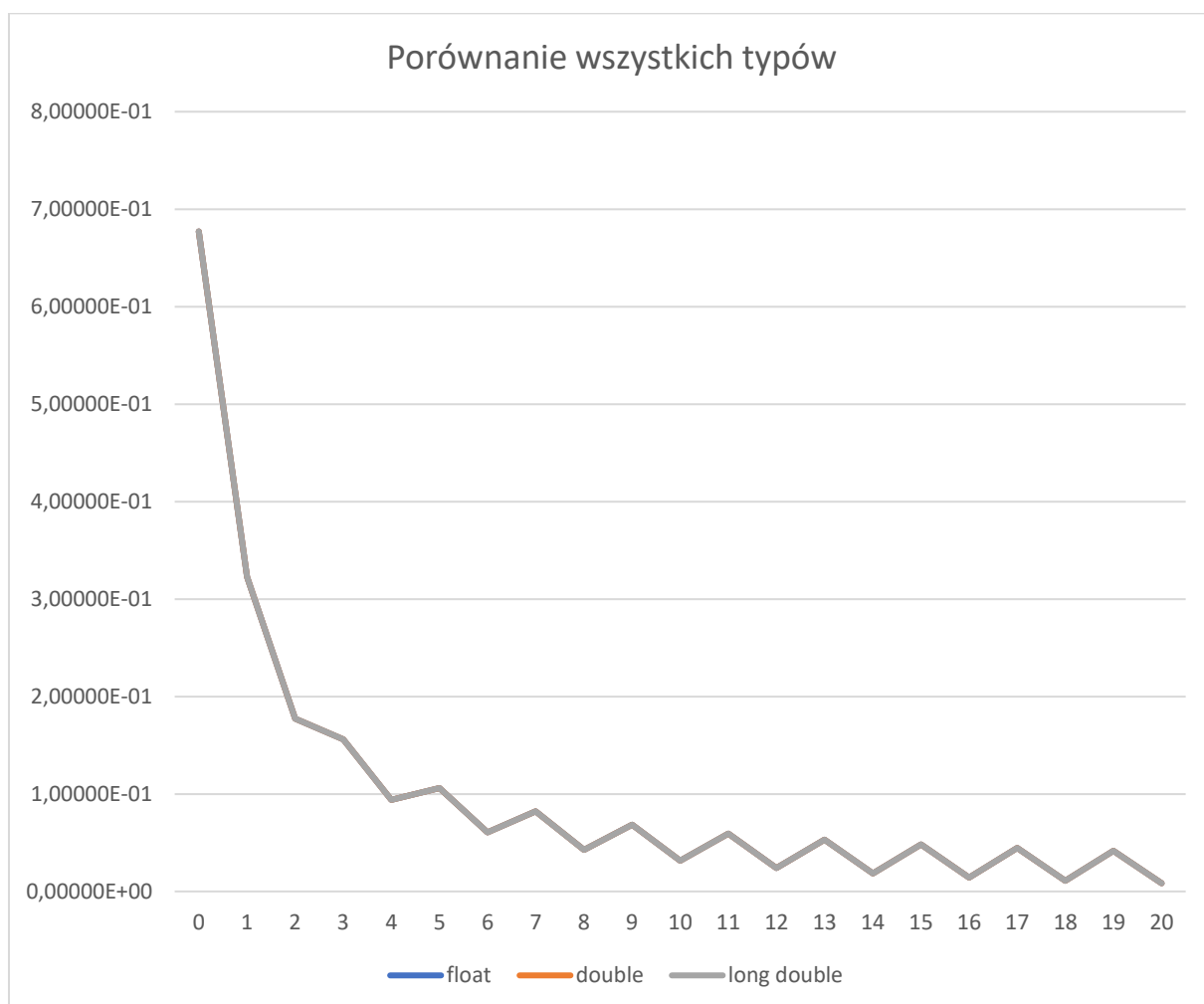
Wykres 5. Odwrócony wzór rekurencyjny - float

Wykres 6. Odwrócony wzór rekurencyjny - double

Wykres 7. Odwrócony wzór rekurencyjny - long double

Wykres 8. Odwrócony wzór rekurencyjny - zestawienie wszystkich typów

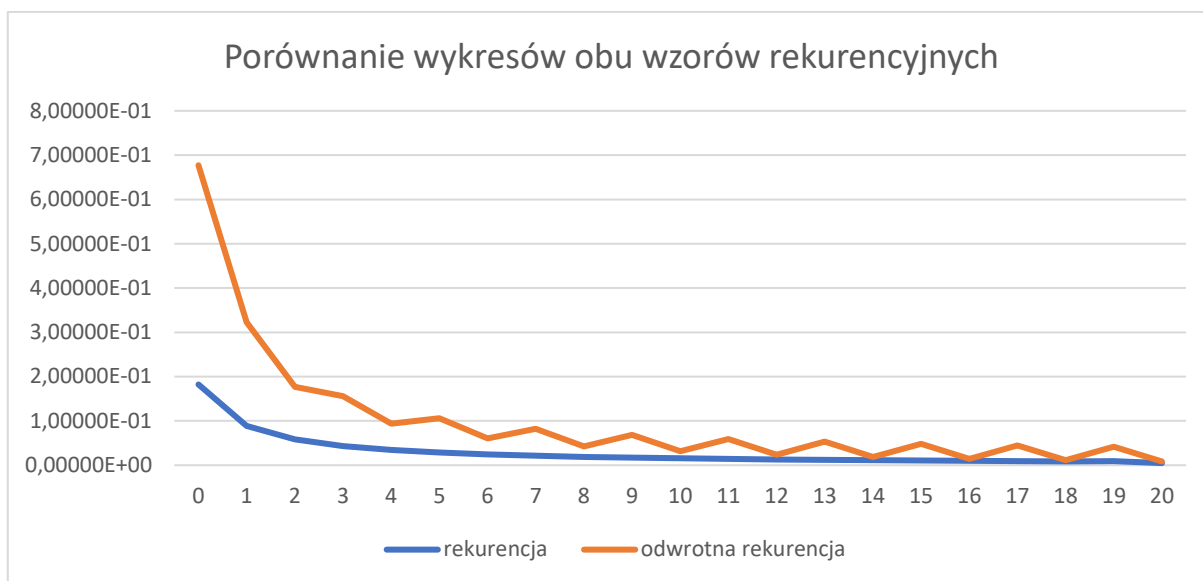
Komentarze i wnioski

Analizując obie tabele z wynikami, łatwo możemy zauważyć, że otrzymane wartości różnią się. Występuje zróżnicowanie wyników ze względu na użyty typ danych do obliczenia – im mniej dokładny typ danych (na mniejszej ilości bitów zapisany), tym wyniki są niedokładniejsze.

Dodatkowo, występują różnice w wynikach obliczonych za pomocą pierwotnego wzoru rekurencyjnego oraz za pomocą odwróconego wzoru rekurencyjnego. Różnice te są również wynikiem problemów z dokładnością liczb zmiennoprzecinkowych zapisanych na bitach.

n	rekurencja	odwrotna rekurencja
0	1,82322E-01	6,77172E-01
1	8,83922E-02	3,22828E-01
2	5,80389E-02	1,77172E-01
3	4,31387E-02	1,56161E-01
4	3,43063E-02	9,38386E-02
5	2,84684E-02	1,06161E-01
6	2,43249E-02	6,05052E-02
7	2,12326E-02	8,23519E-02
8	1,88369E-02	4,26481E-02
9	1,69265E-02	6,84630E-02
10	1,53676E-02	3,15370E-02
11	1,40713E-02	5,93721E-02
12	1,29766E-02	2,39612E-02
13	1,20399E-02	5,29619E-02
14	1,12290E-02	1,84667E-02
15	1,05218E-02	4,82000E-02
16	9,89115E-03	1,43000E-02
17	9,36778E-03	4,45235E-02
18	8,71665E-03	1,10321E-02
19	9,04834E-03	4,15995E-02
20	4,75829E-03	8,40050E-03

Tabela 4. Zestawienie otrzymanych wartości obu wzorów rekurencyjnych dla long double

Wykres 9. Porównanie wykresów obu wzorów rekurencyjnych